

Optiku darbības noteikumi

Izdoti saskaņā ar Ārstniecības likuma 27. pantu un 45.¹ pantu.

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka optiku darbības uzsākšanas kārtību.
2. Noteikumi nosaka optiku darbības kārtību.
3. Noteikumos paredzētās prasības ir piemērojamas arī optikas filiālēm.
4. Noteikumos lietotie termini:
 - 4.1. nozīmējums – recepte, nosūtījums, medicīnisko ierīču palīgierīču apraksts;
 - 4.2. veselības aprūpes produkts – priekšmets vai produkts, kas nav medicīniska ierīce un kuru izmanto veselības aprūpē (piemēram, acu komprese, neoptiskie vājredzības korekcijas līdzekļi, medicīnisko ierīču aprūpes priekšmeti).
 - 4.3. speciālista kabinets - ambulatora ārstniecības iestāde, kurā ārstniecības persona sniedz pacientam ambulatoro veselības aprūpi, tai skaitā ārstnieciskas, profilaktiskas un veselību veicinošas procedūras vai manipulācijas.

II. Prasības optikas telpām

1. Optika darbojas ekspluatācijā nodotā ēkā, tās daļā vai telpu grupā, kas atbilst publisku telpu statusam atbilstoši būvniecības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.
2. Optika sastāv no tirdzniecības telpas (telpu grupas lietošanas kods 1230) un speciālista kabineta (telpu grupas lietošanas kods 1264).
3. Ieeja optikas speciālista kabinetā ir no tirdzniecības telpas – optikas salona.
4. Speciālista kabinetā
 - 4.1. ir dabisks vai mākslīgs apgaismojums ar iespēju kontrolēt apgaismojuma līmeni;
 - 4.2. ir līdzekļi un ierīces, kas nodrošina higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasības;
 - 4.3. izmantotās medicīniskās ierīces tiek atbilstoši sertificētas un uzturētas;
 - 4.4. platība nav mazāka par 4 m² ar griestu augstumu ne mazāku par 2.3m.
5. Optikas tirdzniecības telpu grupā
 - 5.1. ir pacientu apkalpošanas zāle ar uzgaidāmo vietu;
 - 5.2. ir pacientu reģistrācijas telpa vai vieta;
 - 5.3. ir medicīnisko ierīču nozīmējumu saņemšanas un pasūtījumu izsniegšanas vieta;
 - 5.4. ir preču uzglabāšanas telpa vai preču uzglabāšanas vieta apkalpošanas zālē;
 - 5.5. ir medicīnisko ierīču (brīļļu un optisko palielinātāju) izgatavošanas telpa vai medicīnisko ierīču izgatavošanas vieta apmeklētāju apkalpošanas zālē (ja optikā izgatavo medicīniskās ierīces);
 - 5.6. ir atsevišķas telpas vai nodalīta vieta:
 - 5.6.1. garderobei;
 - 5.6.2. telpu uzkopšanas inventāra uzglabāšanai;
 - 5.6.3. brāķa zona nekvalitatīvo preču novietošanai;

- 5.7. var atrasties neinvazīvas medicīnas ierīces, kas tiek izmantotas diagnostikā.
- 5.8. ir kontaktlēcu apmācības zona ar izlietni atsevišķā nodalītā telpā vai īpaši iekārtotā vietā, ja optika piedāvā kontaktlēcu redzes pārbaudi un pielaiakošanu;
- 5.9. ir pacientu un personāla tualete, kas piemērota izmantošanai personām ar funkcionāliem traucējumiem.
 - 5.9.1. Optikā tualetes var nebūt, ja tā atrodas ārstniecības iestādes vai tirdzniecības centra telpās, kurās ir pieejama atbilstoša tualete, vai prasībām atbilstoša tualete optikas apmeklētājiem ir pieejama citā publiskā vietā līdz 250 metru attālumā no tās, kurā ir nodrošinātas vides pieejamības prasības.
6. Nestandarta gadījumos pacientiem ar traucējumiem nodrošina iespēju saņemt speciālista kabineta pakalpojumus īpaši pielāgotā vietā un veidā.

III. Optiku darbības kārtība

5. Optikas darbību obligāti nodrošina sekojoši darbinieki:
 - 5.1.1. optikas uzņēmuma vadītājs vai struktūrvienības vadītājs;
 - 5.1.2. kvalificēts optometrista asistents katrā optikas filiālē;
 - 5.1.3. optiķis jeb optikas konsultants, ja tāds nepieciešams;
 - 5.1.4. optiķis (ja optikā izgatavo medicīniskas ierīces);
 - 5.1.5. sertificēts optometrists (ja optikā sniedz redzes pārbaudes pakalpojumus);
 - 5.1.5.1. īslaicīgi (līdz 3 gadiem kopš kvalifikācijas iegūšanas vai sertifikāta termiņa beigām) pieļaujama kvalificēta nesertificēta optometrista nodarbināšana minēto pakalpojumu sniegšanai tiešā sertificēta optometrista uzraudzībā;
6. Optikā ir nodrošināta iekšējās darba kārtības noteikumu izstrādāšana atbilstoši normatīvajiem aktiem par profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām.
7. Optikas iekšējās darba kārtības noteikumus ietilpst:
 - 7.1. kvalitātes vadības sistēma;
 - 7.2. telpu izmantošanas nosacījumi;
 - 7.3. iekārtu ekspluatācijas un pārbaudes noteikumi;
 - 7.4. darbinieku personīgās higiēnas prasības.
 - 7.5. medicīnisko ierīču un citu preču pieņemšanas un izsniegšanas kārtība, tai skaitā kārtība, kādā apkalpo personas ar funkcionāliem traucējumiem;
 - 7.6. nekvalitatīvo medicīnisko ierīču atsaukšanas kārtība;
 - 7.7. kārtība, kādā medicīniskās ierīces pārdod vai piegādā attālināti, ja optika šādu pakalpojumu piedāvā;
 - 7.8. optometrijas studentu prakses norise optikā, ņemot vērā, ka:
 - 7.8.1. optometristam ir tiesības vadīt optometrijas studenta praksi, ja optometrists ir apmācīt tiesīga persona;

- 7.8.2. optiķim vai optometrista asistentam ir tiesības vadīt optometrijas studenta praksi, ja ir iegūta optometrista asistenta kvalifikācija vai stāžs profesijā ir vismaz 5 gadi;
- 7.9. kārtība, kādā sniedz optikas pakalpojumus (ja paredzēts), ieskaitot drošu rīcību ar medicīnisko ierīču paraugiem un to iznīcināšanu atbilstoši normatīvajiem aktiem;
- 7.10. paškontroles sistēma medicīnisko ierīču saņemšanas, pārbaudes, uzglabāšanas, izgatavošanas, kontroles un izsniegšanas procesā, riska cēloņu analīze, paškontroles rezultātu reģistrēšanas kārtība un šīs informācijas uzglabāšana ne mazāk kā divus gadus, ja citos normatīvajos aktos nav noteikta cita kārtība.
8. Ar iekšējās darba kārtības noteikumiem un konkrētā amata aprakstu iepazīstina un apmāca katru darbinieku, un darbinieks ar parakstu apliecina, ka ir iepazīsies ar minētajiem dokumentiem un apņemas tos ievērot. Ar šo noteikumu 7.punktā minētajiem iekšējās kārtības noteikumiem iepazīstina tos darbiniekus, kuru amata aprakstā ietilpst konkrētās darbības, un darbinieks ar parakstu apliecina, ka ir iepazīsies ar minētajiem iekšējās kārtības noteikumiem un apņemas tos ievērot.
9. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs var norīkot personu, kas ir atbildīga par šo noteikumu 7.punktā minēto iekšējās kārtības noteikumu ievērošanu.
10. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs nedrīkst likt šķēršļus optikas darbinieku profesionālās kvalifikācijas uzturēšanai un pilnveidošanai atbilstoši Latvijas Optometristu un optiķu asociācijas atzītam tālākizglītības procesam, ja vien nav panākta vienošanās ar darbinieku.
11. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs nodrošina optometrijas studentu prakses organizēšanu un kontroli tā, ka students prakses laikā, apkalpojot klientus, nēsā piespraudi ar norādi “Es mācos” vai “Esmu students” valsts valodā.
12. Optikā ir iekārta, kas ļauj:
- 12.1. ievadīt medicīnisko ierīču recepšu datus atbilstoši Nacionālā veselības dienesta prasībām, ja optika ir līgumattiecībās ar Nacionālo veselības dienestu;
- 12.2. elektroniski apstrādāt medicīnisko ierīču recepšu datus.

IV. Optikā sniegtie pakalpojumi

13. Optikā iespējams sniegt sekojošus pakalpojumus:
- 13.1. medicīnisko ierīču tirdzniecība;
- 13.2. citu ierīču (piemēram, neoptisko saules brīļļu) un aksesuāru tirdzniecība;
- 13.3. medicīnisko ierīču izgatavošana, pielāgošana un remonts;
- 13.4. redzes aprūpes pakalpojumi;
- 13.5. citi veselības aprūpes pakalpojumi.
14. Optikas var piedāvāt apmeklētājiem sniegt šāda veida redzes aprūpes pakalpojumus:
- 14.1. redzes pārbaude – pilna optometriskā izmeklēšana, kas ietver anamnēzes ievākšanu, objektīvās un subjektīvās refrakcijas noteikšanu tālumā un tuvumā, binokulāro un akomodācijas funkciju novērtēšanu, acu struktūru veselības rādītāju pārbaudi

- (biomikroskopija, oftalmoskopija, tonometrija un citi papildizmeklējumi) un speciālista slēdziena vai medicīniskas ierīces receptes izrakstīšana;
- 14.2. brillu receptes precizēšana – esošās korekcijas automatizēta pārbaude vai precizēšana, izmantojot atbilstošas automatizētās redzes funkcijas novērtējošas ierīces, vadoties pēc noteiktiem priekšrakstiem vai apstiprināta algoritma;
 - 14.3. medicīnisko ierīču lietošanas apmācība – speciālista nozīmētās medicīniskās ierīces izmantošanas, ievietošanas un izņemšanas, kopšanas un higiēnas praktiskā apmācība tiešā optometrista asistenta vai optometrista uzraudzībā tam piemērotā telpā vai telpas daļā, ietverot iespējamo problēmsituāciju apskati un vēlamu risinājumu izskaidrojumu;
 - 14.4. redzes rehabilitācija – ietver paplašinātu redzes pārbaudi un turpmākas uzraudzības vizītes, kurā papildus redzes pārbaudes izmeklējumiem optometrists sastāda individuālu redzes treniņu plānu redzes un redzes funkciju uzlabošanai un nostiprināšanai, ko pacients realizē optikā optometrista vai optometrista asistenta uzraudzībā;
 - 14.5. miopijas kontrole – paplašināta redzes pārbaude bērniem, kas papildus redzes pārbaudes manipulācijām ir mērķtiecīgi pielāgota tuvredzības novērošanai un aktīvu risinājumu nozīmēšanai tuvredzības pieauguma tempa mazināšanai;
 - 14.6. vājredzības korekcija – paplašināta redzes pārbaude pacientiem ar vājredzību, kas papildus redzes pārbaudes manipulācijām ietver optisko un neoptisko palīgīdzekļu piemeklēšanu, nozīmēšanu un to lietošanas apmācību pacienta dzīves kvalitātes uzlabošanai;
 - 14.7. redzes skrīnings – redzes profilaktiskā pārbaude, tai skaitā bērnu profilaktiskā redzes pārbaude pirmsskolas un skolas vecumā, kas ietver atsevišķi atlasītus redzes pārbaudes testus un ierīces, lai novērtētu redzes un redzes funkciju atbilstību vecuma normai un/vai redzes stāvokļa atbilstību konkrēta darba uzdevuma vai mērķa sasniegšanai.
 - 14.8. cita veida veselības aprūpes pakalpojumus, kas nav tieši saistīti ar redzes aprūpi.
15. Optika, kurā paredzēta šo noteikumu 14. punktā minēto pakalpojumu sniegšana:
- 15.1.1. nodrošina pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās medicīniskās ierīces, palīgmateriālus un piederumus,
 - 15.1.2. nodrošina, ka to ekspluatācijā un tehniskajā uzraudzībā tiek ievērota normatīvajos aktos par medicīnisko ierīču reģistrāciju, atbilstības novērtēšanu, izplatīšanu, ekspluatāciju un tehnisko uzraudzību noteiktā kārtība un medicīniskās tehnoloģijas;
 - 15.1.3. nodrošina apmeklētājiem pieejamu informāciju par pakalpojumiem un to saņemšanas noteikumiem;
 - 15.1.4. izsniedz apmeklētājam izmeklējuma rezultātu pārskatu, kas satur šādu informāciju:
 - 15.1.4.1. optikas nosaukums, reģistrācijas numurs ārstniecības iestāžu reģistrā, adrese un tālruna numurs;
 - 15.1.4.2. apmeklētāja vārds, uzvārds un personas kods vai dzimšanas datums;
 - 15.1.4.3. izmeklējuma veids un rezultāti vai nozīmējums;
 - 15.1.4.4. personas vārds, uzvārds un specialitāte, kura veikusi mērījumus;
 - 15.1.4.5. izmeklējuma datums.

16. Šo noteikumu 14. punktā minētos pakalpojumus sniedz optometrists. Optometrista asistents var patstāvīgi sniegt pakalpojumus, kas minēti šo noteikumu 14.2 un 14.3 punktos. Citus redzes aprūpes pakalpojumus optometrista asistents sniedz kā optometrista atbalsta persona, realizējot konkrētas deleģētas pakalpojuma daļas.
17. Optometrista asistents patstāvīgi bez optometrista klātbūtnes var veikt atsevišķus automatizētus redzes izmeklējumu mērījumus, kas neprasa medicīnisku interpretāciju, izsniedzot pacientam mērījuma izdruku vai automatizēti sagatavotu slēdzienu.
18. Veicot redzes aprūpi un medicīnisko ierīču un to aksesuāru tirdzniecību, optikas darbinieks apmeklētājus informē par medicīniskajām ierīcēm un to lietošanu, sniedz ar optometrijas pakalpojumiem saistītas konsultācijas, veic medicīnisko ierīču pielāgošanu, kā arī informē par ar veselības veicināšanu un slimību profilaksi saistītiem pasākumiem, pamatojoties uz jaunākajiem zinātnes sasniegumiem un ievērojot patērētāju intereses.
19. Medicīnas ierīces tiek izgatavotas un izsniegtas pēc individuāla nozīmējuma, kas satur šādu informāciju:
 - 19.1.1. brīļļu receptēs:
 - 19.1.1.1. ārstniecības iestādes un ārstniecības personas, kura izraksta recepti, identifikācija un ārstniecības personas paraksts;
 - 19.1.1.2. pacienta, kuram medicīniskā ierīce tiek nozīmēta, identifikācija (vārds, uzvārds, personas kods);
 - 19.1.1.3. brīļļu optiskais stiprums – stēriskais stiprums dioptrijās, cilindriskais stiprums dioptrijās un cilindra ass virziens grādos, prizmatiskais stiprums dioptrijās un prizmas bāzes virziens;
 - 19.1.1.4. starpzīlīšu attālums;
 - 19.1.1.5. brīļļu lēcu specifiskācija, kas nepieciešama to izgatavošanai pēc individuāla pasūtījuma;
 - 19.1.1.6. paredzētais lietošanas režīms un nepieciešamās palīgierīces, ja tādas ir;
 - 19.1.1.7. receptes izrakstīšanas datums un derīguma termiņš;
 - 19.1.2. kontaktlēcu receptēs:
 - 19.1.2.1. kontaktlēcu tehniskie parametri – sfēras optiskais stiprums dioptrijās, cilindra optiskais stiprums dioptrijās un cilindra ass virziens grādos, bāzes liekuma rādiuss un kopējais diametrs;
 - 19.1.2.2. rekomendētais kontaktlēcu ražotājs un kontaktlēcu zīmols;
 - 19.1.2.3. rekomendētais kontaktlēcu lietošanas režīms;
 - 19.1.2.4. rekomendētais kopšanas līdzeklis;
 - 19.1.2.5. receptes izrakstīšanas datums un derīguma termiņš;
20. Medicīnisko un nemedicīnisko ierīču pārdošanu un apmeklētāju apkalpošanu optikā var veikt kvalificēts optometrista asistents vai darbam apmācīts optiķis jeb optikas konsultants.
21. Brilles izgatavo darbam apmācīts optiķis vai kvalificēts optometrista asistents.
22. Optikas darbinieks sniedz informāciju par apmeklētājam nepieciešamo medicīnisko ierīču un veselības aprūpes produktu īpašībām, uzglabāšanas noteikumiem, kā arī padomus par to pareizu un drošu lietošanu.

23. Izsniedzot medicīniskās ierīces, optikas darbinieks nodrošina, ka:
 - 23.1. medicīniskās ierīces ir apmeklētājam atbilstošas un pielāgotas;
 - 23.2. medicīniskās ierīces ir izgatavotas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
 - 23.3. medicīniskajām ierīcēm ir pievienota informācija par to pareizu un drošu lietošanu vai sniegtas skaidri saprotamas norādes, kur šādu instrukciju apskatīt tiešsaistē. Šo informāciju var sniegt apmeklētājam arī mutvārdos.
24. Optikas uzņēmuma vai struktūrvienības vadītājs ir atbildīgs par medicīnisko ierīču un citu veselības aprūpes produktu atbilstību kvalitātes prasībām, un nodrošina, ka optikā tiek ievērotas normatīvajos aktos noteiktās prasības un veikti šādi pasākumi:
 - 24.1. pieņemot pasūtītos produktus, pārbauda pavaddokumentus, lai pārliecinātos par to identitāti un kvalitātes apliecinājumu, vajadzības gadījumā manuāli pārbaudot medicīnisko ierīču kvalitāti un atbilstību nozīmējumam;
 - 24.2. izplatīšanai paredzēto medicīnisko ierīču un citu veselības aprūpes produktu krājumi nedrīkst saturēt produktus, kuru derīguma termiņš ir beidzies.
25. Optikas darbinieks, izplatot medicīniskās ierīces, nodrošina šādu prasību ievērošanu:
 - 25.1. Saņemot recepti, pārbauda tās piederību, atbilstību normatīvo aktu prasībām un derīguma termiņu;
 - 25.1.1. brillu receptes derīguma termiņš nepārsniedz 3 mēnešus no izrakstīšanas dienas, ja uz receptes nav norādīts īsāks termiņš;
 - 25.1.2. kontaktlēcu receptes derīguma termiņš nepārsniedz 12 mēnešus no izrakstīšanas dienas, ja uz receptes nav norādīts īsāks termiņš;
 - 25.2. komplektējot medicīniskās ierīces, piemeklē pacienta nozīmējumam vispiemērotāko komplektāciju un sniedz stingras rekomendācijas par prasībām medicīnisko ierīci komplektējošo daļu parametriem;
 - 25.3. medicīnisko ierīču komplektāciju un tirdzniecību veic stingri pēc receptes, nepieļaujot atkāpes no norādītajiem parametriem. Receptes derīguma termiņa noilguma gadījumā un gadījumos, kad komunikācijā ar pacientu tiek identificēta nozīmētās medicīniskās ierīces iespējamā neatbilstība pacienta aktuālajam redzes stāvoklim, pacientu novirza uz redzes pārbaudi vai brillu receptes precizēšanu atjaunotas receptes saņemšanai.
26. Optometrista un optometrista asistenta sniegtie padomi un informācija ir skaidra, nepārprotama, tās saturs un apjoms ir zinātniski pamatoti. Ja optometrista asistents konstatē, ka apmeklētājam ir nepieciešama ārsta vai cita veselības aprūpes speciālista palīdzība, apmeklētājam iesaka vērsties pie attiecīgā speciālista.
27. Sniedzot konsultācijas par medicīniskajām ierīcēm, optometrista asistents informē apmeklētāju par pieejamo medicīnisko ierīču un to komplektējošo daļu cenām, ja ir iespējama izvēle. Nozīmētās medicīniskās ierīces drīkst aizvietot ar citām medicīniskajām ierīcēm, ja tās ir klīniski ekvivalentas un netiek mainīti receptē norādītie medicīniskās ierīces parametri.

28. Darbu optikā organizē tā, lai pacientu nodrošinātu ar jebkurām viņam nozīmētajām medicīniskajām ierīcēm iespējami īsā laikā.